

de la prensa árabe, en la que propone la traducción de cuatro neologismos de reciente formación.

A título global, creemos que con este *Traducir del árabe* se perpetúa una línea de pensamiento acerca de lo que es o debería ser la traducción aún muy enmarcada dentro de los parámetros establecidos por la filología tradicional. Daremos dos ejemplos que, pensamos, pueden justificar tal afirmación. En primer lugar, la ausencia casi total de referencias al mundo profesional del traductor del árabe no académico (por ejemplo, se echa en falta cuanto menos una breve mención a la traducción del árabe al español en organismos internacionales tales como la ONU, la UNESCO, etc.; al oficio de traductor/intérprete de árabe en la administración de justicia o en los distintos cuerpos judiciales; al mundo editorial y su relación con las traducciones del árabe; a la formación de traductores del árabe hoy en día en España; a las princi-

line para el traductor del árabe; etc.). En segundo lugar, la escasa reflexión en torno a cuestiones de gran tradición e importancia en los estudios de traductología, tales como el tratamiento de elementos culturales, la adquisición y uso de técnicas y estrategias de traducción, la didáctica de la traducción, etc., así como una reflexión, que en el caso de este par de lenguas nos parece indispensable, sobre cómo se ha venido traduciendo al «otro», sobre la incidencia de las corrientes orientalistas y poscolonialistas en la traducción del árabe, sobre el exotismo contenido en determinadas traducciones del árabe; etc., todas ellas cuestiones fundamentales para, desde la autocrítica, poder construir verdaderos puentes hacia la igualdad, el respeto y el diálogo entre culturas.

Anna Gil Bardají

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

GOMES PAIVA, Maria Manuela

Encontros e Desencontros da Coexistência. O papel do intérprete-tradutor na sociedade de Macau. Macau: Livros do Oriente, 2004. 159 p.

El 20 de desembre de 1999, només fa sis anys, Portugal enllestia el procés de retornar Macau a la sobirania xinesa. A partir d'aquell moment s'encetava, amb un final de mal preveure, una transició complexa d'ordre lingüístic, cultural, polític i econòmic, per a la nova Regió Administrativa Especial de Macau de la República Popular de la Xina.

El període colonial, que aleshores es cloïa, havia començat entre 1550 i 1557, durant l'expansió portuguesa per terres d'Àsia. El llibre de la Manuela Paiva, una edició amb paper de bona qualitat, amb fotografies a tot color, taules i d'altres imatges gràfiques, ens presenta un informe sintètic de l'organització de les comunicacions lingüístiques a Macau, centrat en el paper dels

intèrprets-traductors, al llarg de la colonització portuguesa. El pretext que dóna lloc al volum és un qüestionari passat, durant els mesos de febrer i març de 1999, a 42 serveis i organismes de l'Administració pública a Macau, per part de l'autora, que dirigia aleshores l'Escola de Llengües i Traducció de l'Institut Politècnic de Macau. En realitat, més que una explotació en profunditat de les dades corresponents a l'enquesta, allò que trobem és un recull d'informacions relacionades amb la formació dels intèrprets-traductors i el paper social que correspon a aquest col·lectiu professional.

Estructuralment, el llibre consta d'un prefaci (a càrrec de C. Castilho), un sumari (en portuguès i en anglès), una introducció, cinc capítols, apèndixs i annexos. El capítol

primer, *Os modelos de formação e a tradução profissional*, ens presenta una panoràmica global dels programes oficials de formació d'interprets-traductors durant el període colonial, centrada fonamentalment en l'últim segle (les referències anteriors gairebé es limiten al Col·legi de S. Paulo, una prestigiosa escola de traductors que va arribar a fornir personal per a les delegacions diplomàtiques a la Xina d'uns altres països. En realitat, però, la formació regular de traductors-intèrprets comença amb l'Escola de Língua Sílica (programes de 1914-15 i 1976) i continua amb l'Escola Técnica (1976, 1986), i després, molt recentment, la Universidade da Ásia Oriental-Universidade de Macau (1991) i l'Escola de Línguas e Tradução do Instituto Politécnico de Macau (1993, 1996), que esdevindria Escola Superior de Línguas e Tradução do Instituto Politécnico de Macau (2000). Trobareu els programes d'estudis corresponents reproduïts als annexos I-XVII.

El segon capítol (*Famosos filhos da terra*), molt breu, recull les referències bibliogràfiques d'un compendi de materials per a la formació lingüística, glossaris, gramàtiques, textos culturals i diverses traduccions, produïts a Macau, fonamentalment de l'autoria de Pedro Nolasco da Silva i Luís Gonzaga Gomes, dues figures d'especial relleu per a la història de la traducció a l'antiga colònia. Un dels annexos del llibre, el XVIII, recull precisament una còpia facsimilar de l'expedient acadèmic del segon d'ells, suspès en el tercer curs de la carrera d'interpret-traductor i aprovat després de l'oportuna intervenció d'un assessor jurídic del govern.

El capítol tercer («Do estado da "Arte"») es concentra en presentar algunes de les dades del qüestionari a què més amunt ens referíem. Òbviament, aquest no és el lloc més adequat per comentar-les totes ni tampoc per treure'n conclusions. Només a tall d'anècdota, no podem deixar de subratllar la presència d'un 64% de mà d'obra femení als serveis lingüístics, la qual cosa s'adiu sorprenentment bé amb els nostres

patrons «occidentals». I tampoc no ens podem estar d'assenyalar la presència d'un significatiu 20% de presència de la combinació cantonès-mandarí en interpretació, que segurament podrà contribuir a relativitzar les estadístiques abassegadores que tot sovint es presenten a propòsit del volum d'usuaris d'una suposada llengua *xinesa* unitària. Val la pena d'anotar, en una última pinzellada, el detall preocupant de l'absència d'una connexió a Internet com a eina de treball en un 74,3% dels casos, no tan sols pel que fa a la precarietat de les condicions laborals, sinó més aviat perquè fa palesa la manca d'una interacció fluïda amb la resta del món. El text complet de l'enquesta es pot consultar a l'Apèndix II; els resultats detallats són a l'Apèndix III; i trobareu el llistat dels serveis que van respondre el qüestionari a l'Apèndix IV.

Finalment, el capítol quart («A visibilidade do intérprete-tradutor») i el capítol cinquè («Do passado ao futuro: que intérprete-tradutor no século XXI?») contenen algunes reflexions sobre el paper social dels interprets-traductors a Macau, tant en el passat com en el futur més immediat, després de la restauració de la sobirania xinesa. D'acord amb les condicions pactades, la llengua portuguesa encara té garantits uns quants anys d'oficialitat a Macau. Tanmateix, si mai no havia estat una llengua popular, en el sentit més genuí, sembla raonable imaginar que cada cop més el seu àmbit es veurà circumscrit a la prosa administrativa i jurídica, si més no per la necessitat de gestionar la «liquidació» definitiva de la presència colonial. L'autora apunta la possible creació d'un Centre de Traducció Literària, que potser contribuirà a mantenir viva una certa flama del passat lusòfon en vies d'extinció, i que ajudarà a evitar alguna situació poc feliç, com l'absència de qualsevol traducció al portuguès de les obres de Gao Xingjian, guanyador del Premi Nobel de Literatura l'any 2000, que també constata.

El llibre es clou amb un seguit d'annexos, la majoria dels quals, com ja havíem

avançat, estan relacionats amb el qüestionari institucional sobre la traducció. L'únic d'ells que no hem esmentat, el primer i segurament el més sorprenent, reproduceix un feix de fotografies de retolació comercial bilingüe (portuguès/xinès), que han estat preses a les botigues i els carrers de Macau, juntament amb alguns comentaris a les corresponents traduccions, que subscriu un grupet d'estudiants de traducció de llengua materna xinesa.

En conjunt, l'obra no es correspon exactament amb allò que podríem qualificar com un treball acadèmic amb tots els ets i uts. En realitat, per sobre de les pàgines sura un punt d'ingenuïtat que, com que no és pretenciosa, té un efecte refrescant. L'autora no intenta de cap manera esgotar un tema tan encisador com pot ser l'organització i el paper de

la traducció a Macau. Més aviat, sembla que vol presentar-nos un pomell de suggeriments i d'intuïcions que fàcilment podrien animar noves recerques. El valor documental de les dades aportades i dels testimonis històrics no hi pot ser regatejat, en qualsevol cas.

Si no visquéssim en un món globalitzat, segurament l'obra de la Manuela Paiva seria allò que podríem anomenar un «llibre exòtic», per molts motius. Com que sí que hi vivim, i com que n'hem de patir algunes de les conseqüències menys agradables, cal que també sapiguem treure'n profit i gaudir-ne dels avantatges. Aquest treball n'és un fruit molt estimulant, que val la pena d'assaborir.

Oscar Diaz Fouces
Universidade de Vigo

GONZÀLEZ, Montserrat

Pragmatic markers in oral narrative. The case of English and Catalan
Ámsterdam: John Benjamins, 2004. 409 p.

Ens trobem davant d'un treball innovador que analitza l'ús dels marcadors pragmàtics en la narració oral en anglès i en català; la seva originalitat rau en el fet de tractar els marcadors pragmàtics en el gènere textual específic del monòleg oral espontani i no en la conversa. Amb tot, l'interès de Gonzàlez no és nou, ja que disposem d'altres treballs en el mateix sentit: un article sobre els marcadors *bé* i *bueno* en català dins el recull *Oralmant. Estudis de variació funcional*, editats per Payrató. I un article dins la revista *Caplletra*, en un volum monogràfic dedicat a l'anàlisi contrastiva.

L'objectiu del llibre, en paraules de la mateixa autora, és mirar de mostrar que els marcadors pragmàtics tenen un paper decisiu en l'explicació dels fets. I, per a fer-ho, hi analitza i compara l'estructura superior de la narració en anglès i en català. La intenció és demostrar que els marcadors pragmàtics no es fan servir arbitràriament en el discurs oral, sinó que depenen del context i

del gènere textual. La hipòtesi principal de la qual parteix Gonzàlez és que els marcadors de la narració oral presenten trets semantico-pragmàtics que els fan apropiats per a fer-los servir en segments narratius específics i que tenen un significat intrínsec en el discurs. No són, doncs, mers omplidors o mots crossa o falques com sovint s'ha dit.

El llibre es divideix en dues parts clarament diferenciades. La primera part constitueix el marc teòric i metodològic de l'estudi i presenta conceptes generals que no sempre tenen una única lectura i, per tant, requereixen de cert aclariment. A la primera part hi ha els capítols 2, 3 i 4.

El capítol 2, «Preliminary definitions», tracta sobre preliminars terminològics i conceptes usats en l'anàlisi del discurs als quals el llibre fa referència, ja que en l'anàlisi del discurs sovint manca precisió i definició. El capítol té en compte les perspectives formal i funcional dels fenòmens discursius, perquè l'ús de marcadors pragmàtics implica tenir